

Skatteutskottets yttrande

1983/84:1 y

om allemanssparandet (prop. 1983/84:30)

Till finansutskottet

Finansutskottet har vid sammanträde den 18 oktober beslutat bereda skatteutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1983/84:30 om allemanssparandet, jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen, i de delar som rör skatteutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås att skattesparsystemet ersätts med ett nytt sparsystem, allemanssparandet. Det nya sparsystemet, som i princip är öppet för alla fysiska personer fr. o. m. det år de fyller 16 år, har två former, sparande på rikssparkonto i bank och riskkapitalsparande i kapitalsparfonder. Den förra sparformen ersätter banksparandet, den senare aktiesparandet.

I skattehänseende föreslås att all ränta, utdelning och värdestegring på allemanssparandet skall – utan tidsbegränsning – vara fri från inkomstskatt. En extra av staten bekostad bonusränta på 5 % skall utgå under 1984. En motsvarande bonusränta tillkommer också ungdomar, som efter år 1984, dock senast det år de fyller 25 år, ansluter sig till systemet.

En sparare får – liksom nu – sätta in högst 600 kr. per månad i allemanssparandet. Något krav på visst lägsta belopp per månad eller på visst minsta antal insättningar per år har inte uppställts.

Av främst fördelningspolitiska skäl har föreskrivits att en sparares totala nettoinsättningar inte får överstiga 30 000 kr. Sparandet får fördelas på ett rikssparkonto och högst två kapitalsparfonder.

De sparade medlen är i nuvarande sparsystem bundna under sparåret och de följande fem åren. Enligt förslaget kan uttag från rikssparkonto eller inlösen av andelar i kapitalsparfond ske vid valfri tidpunkt mot en avgift av 1 % på uttaget belopp, dock minst 20 kr. I gengäld berättigar insättningar i allemanssparandet inte till skattereduktion. En sparare kan också – i motsats till vad som nu gäller – vid valfri tidpunkt överföra sina sparade medel på rikssparkonto till sådant konto i annan bank liksom hela eller en del av sitt sparande på kapitalsparfond till annan fond.

Det övergripande ansvaret för administrativa rutiner och kontroller i allemanssparandet skall åvila riksgäldskontoret. På kontorets uppdrag skall en central instans kontrollera att spararna inte har för många konton eller överskrider föreskrivna beloppsgränser. Något behov av inkomstskattkontroll finns normalt inte i det nya sparsystemet, och taxeringsmyndigheterna kommer inte att ha något särskilt kontrollansvar i detta sparsystem.

Allemanssparandet startar den 1 april 1984. Då upphör nyinsättningarna i skattesparandet. Insättningar under första kvartalet 1984 berättigar inte till skattereduktion. I gengäld gäller inte den femåriga bindningstiden för dessa insättningar. Övriga skatteförmåner som skattefri ränta och värdestegring skall gälla t. o. m. 1988.

I tre partimotioner från vardera m, c, och fp yrkas avslag på förslaget om allemanssparande. Ett genomgående tema i motionerna är att de i propositionen åberopade skälen för att avskaffa skattesparandet – enligt motionärerna ett framgångsrikt och väl fungerande sparsystem – inte är tillräckligt starka och att nysparandet i det nya sparsystemet sannolikt kommer att bli lägre än i skattesparandet. Andra argument som åberopas är att allemanssparandet knappast kommer att resultera i privat aktiesparande av någon omfattning och att det kan leda till en med hänsyn till inflationsrisken mindre önskvärd likviditetsuppbyggnad.

Kritiken mot skattesparandet i dess nuvarande utformning har bl. a. gällt omfattningen av skattelättnaderna, vilka lett till ett för staten betydande skattebortfall, och sparandets fördelningspolitiska effekter. Syftet med allemanssparandet är främst att stimulera hushållens långsiktiga sparande i former som underlättar finansieringen av statens budgetunderskott.

Såvitt skatteutskottet kan bedöma är förslagen i propositionen ägnade att tillgodose detta syfte. Genom den låga bindningsgraden för sparandet och genom att sparstimulanserna skall gälla utan krav på visst minsta antal insättningar per år eller på visst minimibelopp per insättning har man enligt utskottets mening skapat förutsättningar för en bred anslutning till allemanssparandet och därigenom sannolikt också för ett icke obetydligt nysparande.

Den i motionerna framförda kritiken riktar sig i första hand mot att taket för allemanssparandet skulle vara för lågt och sparstimulanserna till följd av den slopade skattereduktionen för ringa. Utskottet, som delar finansministerns uppfattning att av fördelningspolitiska skäl ett tak bör finnas för insättningarna, vill erinra om att avkastningen får läggas till sparkapitalet och att det innestående beloppet för en sparare därigenom kan överstiga 30 000 kr. Denna gräns är – som framgår av propositionen – f. ö. inte definitiv. Enligt finansministern får, om det visar sig behövt, frågan om en höjning av taket tas upp när sparsystemet funnits någon tid. Utskottet vill i fråga om de föreslagna sparstimulanserna framhålla att all ränta, utdelning och värdestegring i allemanssparandet är utan tidsbegränsning fri från inkomstskatt. Med hänsyn härtill ställer sig allemanssparandet i vart fall på längre sikt förmånligare än skattesparandet. Av direktiven för den expertgrupp som utarbetat förslaget till allemanssparandet liksom av propositionen framgår att det är regeringens avsikt att göra en översyn av hushållssparandets villkor. Enligt utskottets mening kan det förutsättas att man vid en sådan översyn också kommer att pröva frågan om sparstimulansernas utformning och omfattning.

Med hänvisning till det anförda vill utskottet som sin mening uttala att

motionerna bör avstyrkas i vad de innehåller yrkande om avslag på allemanssparandet. Härav följer att utskottet inte heller kan biträda de yrkanden i motionerna som avser ändringar i nuvarande sparsystem.

Vad särskilt angår den i motion 36 aktualiserade frågan om en utredning rörande skattepremierat sparande på privata investeringskonton (utgiftsskattekonton) bör den enligt utskottets mening kunna tas upp i samband med den av finansministern aviserade översynen av hushållssparandets villkor.

Stockholm den 10 november 1983

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s)*, Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m)*, Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forsslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp)*, Lars Hedfors (s) och Anna Lindh (s)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande mening

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m) och Kjell Johansson (fp) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Kritiken mot" och slutar på s. 3 med "hushållssparandets villkor" bort ha följande lydelse:

Syftet med propositionen sägs i första hand vara att stimulera hushållens långsiktiga sparande och att göra det i former som underlättar finansieringen av statens budgetunderskott och ökar de produktiva investeringarna.

Enligt utskottets mening tillgodoser man detta syfte bättre inom ramen för det nuvarande skattesparandet än med förslaget i propositionen. Genom att skattereduktionen helt slopas kommer hushållen i fortsättningen med stor sannolikhet att hellre välja den riskfria sparformen på rikssparkonton än sparande i kapitalsparfonder. Innebörden av förslaget är således att man prioriterar statsupplåning framför kapitalförsörjning till näringslivet.

Även beloppsmässigt innebär allemanssparandet en försämring jämfört med skattesparandet. Med det nuvarande sparsystemet (600 kr. per månad i fem år) utgör maximibeloppet för insättningar 43 200 kr. I det nya systemet är taket maximerat till 30 000 kr. Denna begränsning har kritiserats av flera tunga remissinstanser vid remissbehandlingen av den särskilda expertgrupps förslag till allemanssparande.

Den kritik som regeringspartiet riktat mot skattesparandet och som nu åberopas som motiv för att avskaffa det har bl. a. gällt att det inte åstadkommer något nysparande, att det särskilt gynnar höginkomsttagare och således har en olämplig fördelningsprofil, att de statsfinansiella kostnaderna för sparstimulanserna är alltför höga och att bindningstiderna är alltför långa.

Med anledning härav vill utskottet framhålla att skattesparandet – såvitt kan utläsas av tillgänglig statistik – blivit en stor framgång. Av propositionen framgår att de totala insättningarna under 1982 uppgick till ca 4 miljarder kr. och att samma årstakt gäller för 1983. Att ett sparande av den omfattningen också måste inrymma ett icke obetydligt nysparande torde knappast kunna bestridas.

Utskottet kan inte heller dela uppfattningen att det nuvarande sparsystemet särskilt skulle gynna höginkomsttagare. Den skatterabatt i form av skattereduktion som skattesparandet erbjuder har samma värde för alla oavsett inkomstnivå och kan enligt utskottets mening ses som en premie för den femåriga bindningen och – i fråga om aktiesparandet – därutöver som en kompensation för det risktagande som sådant sparande alltid innebär. En viss bindning av sparmedlen torde enligt utskottets mening vara ofrånkomlig om man vill nå det långsiktiga hushållssparande som också sägs vara allemanssparandets syfte.

Det riskvilliga sparandets villkor har genom flera riksdagsbeslut under senare år allvarligt försämrats. Sålunda har skattereduktionen för aktiesparandet sänkts från 30 % till 20 %. Den 30-procentiga skattereduktionen på aktieutdelningar har avskaffats och en tillfällig 20-procentig skatt på aktieutdelningar har införts. Härtill kommer att riksdagen inom kort kan väntas anta en proposition med förslag om en särskild omsättningsskatt och om skärpt realisationsvinstskatt på aktier. Även den proposition om löntagarfonder som nyligen förelagts riksdagen kommer – om den antas – med stor sannolikhet att minska intresset för placering i aktier. Mot den bakgrunden kan det enligt utskottets mening inte anses lämpligt att nu ytterligare försämma villkoren för aktiesparandet.

Med hänvisning till det anförda anser skatteutskottet sig – från de synpunkter utskottet har att företräda – böra förorda att finansutskottet avstyrker bifall till förslaget om allemanssparande.

Av propositionen framgår att regeringen ämnar göra en översyn av hushållssparandets villkor. Enligt skatteutskottets mening bör en sådan översyn komma till stånd utan onödigt dröjsmål och ske inom ramen för en parlamentarisk kommitté. En sådan kommitté bör pröva om och i vad mån ändringar bör göras i nuvarande sparsystem i enlighet med de förslag som förs fram i motionerna. Den bör också ta upp den i motion 36 aktualiserade frågan om skattepremierat sparande på särskilda investeringskonton.